

Marek Matuszelański

Powstanie i początki działalności Studenckiego Klubu Balonowego w Fili Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku (1975–1980)

Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura
Fizyczna 15/1, 61-75

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Marek MATUSZELAŃSKI*

Powstanie i początki działalności Studenckiego Klubu Balonowego w Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku (1975–1980)

Streszczenie

Studencki Klub Balonowy został założony w 1975 r. w Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Zainteresowana lotnictwem grupa studentów w kolejnych latach zebrała środki finansowe i sama zbudowała balon gazowy SP–BZL „Bielpo” klasy Gordon Bennett o pojemności 2200 m³. Dzięki współpracy z Aeroklubem Białostockim utworzono sekcję balonową. Następnym etapem działalności klubu była organizacja zawodów oraz wyszkolenie własnych pilotów i mechaników balonowych. Wypracowana baza pozwoliła na prowadzenie przez SKB szerokiej działalności lotniczej i sportowej, które zaowocowały sukcesami w zawodach krajowych i zagranicznych. W 1979 r. działalność białostockich studentów została wysoko oceniona przez władze miasta oraz Zarząd Główny Aeroklubu PRL. SKB został wyróżniony odznaką zespołową „Błękitne Skrzydła 79” oraz Dyplomem Honorowym czasopisma „Skrzydłata Polska”. Na wniosek Komisji Balonowej Aeroklubu PRL Białystok stał się bazą szkoleniową sportu balonowego w Polsce.

Słowa kluczowe: Studencki Klub Balonowy, sport balonowy, balony gazowe

Podlasie nigdy nie miało tradycji balonowych. Idea budowy balonu sportowego w Białymstoku pojawiła się po raz pierwszy w 1965 r. Członkowie sekcji spadochronowej Aeroklubu Białostockiego wystąpili do Komisji Balonowej Aeroklubu PRL w Warszawie o pomoc w realizacji sportu balonowego na Białostocczyźnie¹. Niestety, z powodu braku możliwości uzyskania podstawowego sprzętu pomysł latania balonami nie został wówczas zrealizowany.

Nowoczesne baloniarstwo na Białostocczyźnie miało swój początek w październiku 1975 r. w akademiku na ul. Świerkowej, za sprawą studentów pedagogi-

---

* Mgr, Białystok, e-mail: marekmatuszelanski@o2.pl.

¹ Zob. J. Pomianowski, *Quo vadis sportu balonowy?*, „Skrzydłata Polska” 1965, nr 10, s. 11.

ki Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku². Propozycja budowy balonu na uczelni przedstawiona przez Mariana Pusza została z zaciekawieniem przyjęta przez kolegę z roku, Andrzeja Ćwikłę, oraz kilku innych studentów. Zainteresowani od razu zabrali się do realizacji lotniczego projektu. W ramach samokształcenia szybko dotarli do fachowej literatury i czasopism lotniczych. Zapoznali się z podstawowymi informacjami o sprzęcie i znaczących przedwojennych sukcesach polskiego sportu balonowego. Pierwsze spotkanie z przedstawicielami Aeroklubu Białostockiego nie dało znaczących efektów. W ramach pomocy otrzymali oni jedynie dane adresowe Zarządu Głównego Aeroklubu PRL w Warszawie³. Jesienią 1975 r., na założycielskim zebraniu 25-osobowa grupa studentów w domu studenta na ul. Świerkowej utworzyła Studencki Klub Balonowy (SKB) i wybrała pierwszy zarząd. Prezesem SKB został wybrany Andrzej Ćwikła, wiceprezesem Marian Pusz, a skarbnikiem Tomasz Wowczuk. Następnie 20 grudnia 1975 r. Studencki Klub Balonowy zawarł współpracę z Radą Uczelnianą Socjalistycznego Związku Studentów Polskich Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Tu uzyskali osobowość prawną, pomoc finansową i oparcie w działaniu przez organizację działającą na terenie macierzystej uczelni.

Kolejnym ważnym krokiem było nawiązanie współpracy z Aeroklubem Białostockim. 22 kwietnia 1976 r. podpisano umowę z Zarządem o powołaniu Sekcji Balonowej w Aeroklubie⁴. Umożliwiło to klubowi szkolenie pilotów i mechaników balonowych. Po pierwsze pieniądze baloniarze wybrali się do Prorektora Filii Uniwersytetu Warszawskiego ds. studenckich doc. dr. hab. Piotra Mytnika. W ramach poparcia otrzymali znaczną kwotę 90 tys. zł. Natomiast wojewoda białostocki przekazał na balon 30 tys. zł, z funduszu rozwoju kultury fizycznej. Także prezydent Białegostoku poparł finansowo oryginalne działania studentów kwotą 40 tys. zł., a co najważniejsze – dał listy polecające do innych firm w Białymstoku. Zbiórka szła sprawnie, tak że w połowie 1976 r. Studencki Klub Balonowy dysponował kwotą prawie 300 tys. zł. i mógł przystąpić do realizacji projektu budowy aerostatu pod kierunkiem Prezesa Andrzeja Ćwikły⁵. Jak się okazało, w kraju nie produkowano kompletnych balonów gazowych. Dlatego członkowie klubu postanowili zbudować nowy balon. Wykorzystywali przy tym doświadczenia krajowych baloniarzy z innych ośrodków. W Poznaniu w ramach pomo-

² *Przyszłość Filii UW w Białymstoku*, „Gazeta Współczesna” 1977, nr 57, s. 3. „Niepostrzeżenie Filia Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku jest dużym ośrodkiem kształcenia kadr na potrzeby oświaty, administracji, nauki i kultury. Na trzech wydziałach i 15 kierunkach uczy się 4220 studentów stacjonarnie i zaocznie [...]”.

³ Archiwum Stowarzyszenia Klubu Balonowego Białystok (dalej: ASKBB), Odpowiedź pisemna Pana inż. Wiktora Lei z Zarządu Głównego Aeroklubu PRL w Warszawie na list studentów z Białegostoku z listopada 1975 r.

⁴ ASKBB, Uchwała Zarządu Aeroklubu Białostockiego nr 12/7/76 z dnia 30 czerwca 1976 r. podpisana po półrocznych negocjacjach.

⁵ Zob. A. Szmak, *Powrót balonów*, „ITD.” 1977, nr 47, s. 6.

cy uzyskali informację, że należy budować unowocześniony balon typu SM-3⁶ o pojemności 2200 m³. Była to rozwojowa wersja balonu wyczynowego MOS-2 zaprojektowanego w 1958 r. w Instytucie Lotnictwa przez mgr. inż. Stanisława Mosicę. Projekt balonu powstał z myślą o starcie w zawodach Gordona Benneta oraz wykonywaniu lotów szkolnych, treningowych i wyczynowych na gazach nośnych dostępnych w Polsce⁷. Wielkość balonu o pojemności balonu 2200 m³ w Białymstoku była korzystna ze względu na występowanie w mieście ciężkiego gazu ziemnego, metanu⁸. Udźwig powłoki aerostatu umożliwiał dogodne wykonywanie długich lotów balonem czteroosobowej załogę.

Fot. 1 Balon gazowy typu SM 3.

Źródło: fot. ze zbiorów autora

⁶ Konstrukcję balonu zmodernizowano przez zastosowanie kłapy drewnianej, wszycie na stałe w powłokę rękawa nawigacyjnego oraz użycie nowego typu rozrywacza zamykanego na oczka szewskie i uszczelnianego przyklejaną tkaniną balonową.

⁷ Relacja ustna Stefana Maknégo.

⁸ Metan CH₄ wytwarza siłę nośną około 0,5 kg na 1 m³ gazu, w porównaniu do wodoru dwa razy mniejszą.

Tabela 1. Dane techniczne balonu typu SM 3

Pojemność powłoki	2200,0 m ³	Pułap lotu (teoretyczny)	12 000 m
Wysokość balonu	25,3 m	Masa własna	360 kg
Średnica powłoki	16,1 m	Dopuszczalny udźwig	1610 kg

Źródło: opracowanie na podstawie dokumentacji balonu

Realizacja projektu gazowca wymagała długoplanowego działania. Balon jako aerostat składa się z kilku oddzielnych części, których konstruowanie wymagało zastosowania odmiennych technologii realizowanych z użyciem różnych materiałów. Ponieważ w latach 70. nie było w kraju wytwórni balonów, zlecano wykonanie poszczególnych elementów składowych balonu gazowego różnym wyspecjalizowanym wykonawcom. Wykorzystując doświadczenie innych sekcji balonowych Zarząd SKB zlecał wykonanie poszczególnych elementów budowanego balonu prywatnym przedsiębiorcom. Niezbędną kontrolę techniczną nad budową balonu z ramienia Urzędu Komunikacji sprawował st. inspektor inż. Eugeniusz Olszański, pracownik Inspektoratu Kontroli Cywilnych Statków Powietrznych w Poznaniu. Gondolę do gazowca wykonał rzemieślnik produkcji wikliniarskiej Adam Musioł z Kiekrza. Sieć z lin styronowych zbudował w ramach zlecenia mistrz powroźnictwa balonowego, Marian Ignacy Wieszaczewski z Poznania. Natomiast w zakładzie tapicerskim wykonano worki balastowe i pokrowce na osprzęt.

Wielu członków SKB uzyskało od pracowników Zakładu Wychowania Technicznego Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Filii UW w Białymstoku. Za aprobatą kierownika dr. Mieczysława Pawlika pracownicy nieodpłatnie wykonywali wymagane części konstrukcyjne balonu. Laborant Edward Zieliński zbudował z drewna jesionowego klapę nawigacyjną oraz płozę do kosza balonu. Natomiast specjalista od obróbki metali mgr Mieczysław Szczebiot wytoczył oczka do siatki, wykonał dyfuzor do gazu oraz inne metalowe niezbędne elementy. Niestety, mimo usilnych rocznych poszukiwań nie znaleziono krajowego przedsiębiorstwa będącego w stanie wykonać gumowaną powłokę. Najważniejszy element w konstrukcji balonu miał powierzchnię 818 m² i składał się z 440 trapezowych części. W końcu w marcu 1978 r. podjęto decyzję o samodzielnej budowie powłoki w Wojewódzkiej Odzieżowej Spółdzielni Pracy „Bielpo” w Białymstoku⁹. We współpracy z pracownikami zakładu powłokę wykonywała w czasie wolnym od zajęć 20-osobowa grupa najaktywniejszych studentów. Samo zszycie sklejonych części powłoki w ramach czynu społecznego wykonała szwaczka Dorota Purwin. Na początku studenci, w świetlicy spółdzielni „Bielpo”, odrysowali i wycieli z tkaniny balonowej wymagane dokumentacją elementy trapezowe. Posłużyły one do sklejenia 20 pionowych pasów o długości 25 m, składających

⁹ ASKBB, Zgodnie ze świadectwem IKCSP z dnia 25 czerwca 1978 roku dotyczącego kontroli budowy powłoki balonu SP-BZL konstruowanie rozpoczęto 13 marca a zakończono 16 czerwca 1978 r. Budowa powłoki trwała w sumie 96 dni.

się z 22 elementów. Następnie studenci wzmocnili klejenia podwójnym ściąganiem i uszczelnili przez naklejenie taśmy jednostronnie gumowanej o szerokości 25 mm. Następnie przystąpili do zasadniczego wykonania powłoki przez kolejne klejenie ze sobą przygotowanych 20 pionowych części. Ostatnie pionowe połączenie o długości 25 m, zamykające powierzchnię kuli powłoki balonu, studenci wykonywali cały dzień. Na zakończenie budowy wykonali pas rozrywacza, wszyli rękaw nawigacyjny oraz wykonali górne wzmocnienie obrzeża pod klapę nawigacyjną. Na „równiku” nakleili znaki rejestracyjne aerostatu SP-BZL oraz logo wytwórni „Bielpo” i nazwę BIAŁYSTOK. Aby zakończyć budowę w terminie, prace w czerwcu 1978 r. wykonywano bez przerwy¹⁰. O rozmachu prowadzonych przez studentów działań niech świadczą przytoczone liczby wykonanych prac:

- Przy budowie powłoki wykonano 1,2 km podwójnego szwu.
- Zużyto 5 km nici chirurgicznej z jedwabiu naturalnego.
- Do uszczelnienia złączy zastosowano 1,2 km taśmy o szerokości 25 mm.
- Do łączenia użyto 150 l kleju neoprenowego.

Warunkiem dopuszczenia do eksploatacji nowego aerostatu było pomyślne odbycie próby w czasie lotu technicznego oraz wpisania balonu SP – BZL „Bielpo” do Polskiego Rejestru Państwowego Statków Powietrznych¹¹. Nowo zbudowany balon z obsługą SKB zawieziono do Poznania uczelnianym „Żukiem”¹². Cały dzień, 26 czerwca 1978 r., na boisku sportowym w Poznaniu trwały przygotowania do oblotu nowego gazowca. Napełnianie powłoki balonu gazem ziemnym trwało kilka godzin. Do dokonania oblotu został wyznaczony najbardziej doświadczony instruktor, pilot inż. Stefan Makné. Obserwatorami w koszu byli: pilot inż. Ireneusz Cieślak, Inspektor Andrzej Zalasieński Inspektoratu Kontroli Cywilnych Statków Powietrznych i Prezes SKB Andrzej Ćwikła¹³. Po godzinie dwudziestej białostocki balon wystartował do lotu w poznańskiej strefie. Przy dość silnym wietrze załoga w czasie ponadgodzinnego lotu pokonała trasę 38 km i lądowała w miejscowości Siemianowo¹⁴. W trakcie lotu nie stwierdzono usterek technicznych balonu. W wydanym Świadectwie Oględzin Balonu inspektor określił stan techniczny statku powietrznego jako „Balon zdolny do lotu”.

Prestiżowym występem z balonem SP-BZL studentów członków SKB był udział w XI Światowym Festiwalu Młodzieży i Studentów Hawana 78 na Kubie. Wybraną głosowaniem reprezentację stanowili: Andrzej Ćwikła, Marian Pusz, Janusz Drzazga, Jerzy Zabłocki oraz Ireneusz Cieślak, doświadczony instruktor

¹⁰ Zob. D. Gudebska, *Balonem na Kubę*, „Gazeta Współczesna” 1978, nr 131, s. 5.

¹¹ ASKBB, Wniosek z dnia 7.07.1978 r. do Ministerstwa Komunikacji w Warszawie o wpisanie statku powietrznego SP – BZL do Polskiego Rejestru Państwowego Statków Powietrznych.

¹² Balon do oblotu przygotowywali członkowie SKB: Andrzej Ćwikła, Władysław Bohojłło, Janusz Drzazga, Lech Jakubiuk, Bożena Jaworowska, Urszula Lechowicz i Marian Pusz.

¹³ ASKBB, Świadectwo oględzin balonu SP-BZL z dnia 26.06.1978 r.

¹⁴ Pilot I. Cieślak, Książka pilota balonowego, Wpis lotu nr 24 balonem SP – BZL w dniu 25.06.1978 r. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

pilot balonowy z Aeroklubu Poznańskiego. Wyjątkowym elementem obchodów festiwalowych była prezentacja i pierwszy historyczny lot polskiego balonu SP – BZL „Bielpo” Białostok w Hawanie, na Kubie. W pierwszej wersji przywódca Kuby Fidel Castro zarządził wykonanie jednego uroczystego lotu. Inauguracyjny lot studentów polskim balonem miał miejsce dnia 30 lipca 1978 roku. W ciągu 1,5 godziny lotu zakończonego wodowaniem w Zatoce Meksykańskiej załoga pokonała 15 km trasę nad centrum stolicy. Mała prędkość pasatów w kierunku Florydy pozwoliła na bezpieczne doholowanie balonu do polskiego miasteczka festiwalowego na brzegu. Reprezentacyjny lot balonu ozdobionego międzynarodowymi flagami nad świętującą Hawanę bardzo się wszystkim podobał i gospodarze zarządziли kolejny start. Drugi lot odbył się 2 sierpnia 1978 roku, także nad rozległą kubańską stolicą. Po pokonaniu 20 km załoga wodowała w morzu, z dala od lądu. Silny wiatr w kierunku USA oraz zaplątanie liny o śrubę kutra patrolowego uniemożliwiły sprawne wydobycie balonu i dostarczenie na ląd. Sytuacja była bardzo napięta, gdyż wokół krążyły żerujące rekiny¹⁵. W końcu wydobyto i doholowano pomyślnie balon do brzegu. Powłoka po locie wymagała solidnej naprawy¹⁶. Udział białostockich studentów w festiwalowych uroczystościach nie tylko pokazał piękno tego elitarnego sportu, ale także uświadomił ogromne możliwości, jakie daje latanie balonami. Udana promocja dorobku SKB na Kubie otworzyła białostocki sport balonowy na świat.

Najważniejszą sprawą dla środowiska SKB było szkolenie i uzyskanie przez członków licencji pilota i mechanika balonowego. Dlatego w Białymstoku zorganizowano w dniach 26 sierpnia do 3 września 1978 r. pierwszy klubowy obóz szkoleniowy. Zajęcia dla zainteresowanych studentów¹⁷ przeprowadził praktykujący instruktor pilot Ireneusz Cieślak. Wykłady specjalistyczne obejmowały budowę balonu, nawigację, aerostatykę, łączność radiową, meteorologię i instrukcję wykonywania lotów¹⁸. Ze względu na niedogodną pogodę udało się wykonać jednego dnia dwa loty. Interesującym tematem kursu była analiza aspektów sportowych i technicznych pierwszego historycznego lotu człowieka balonem przez Atlantyk. Rekordziści wystartowali 12 sierpnia 1978 roku w USA i po 136 godz. lotu wylądowali na zachód od Paryża, pokonując odległość 4988 km¹⁹.

Ważnym wydarzeniem 1 września 1978 roku w Białymstoku był lot balonem SP-BZL „Bielpo”. Wzlot odbył się na przyległych terenach koło Zakładów Ga-

¹⁵ Relacja ustna Ireneusza Cieślaka.

¹⁶ Zob. J. Drzazga, *Balonowa przygoda z Kubą*, „Skrzydłata Polska”, 1979, nr 8, s. 3–4.

¹⁷ ASKBB, Lista uczestników kursu: Andrzej Cwikła, Janusz Drzazga, Bożenna Jaworowska, Urszula Lechowicz, Marek Matuszelański, Lech Podbielło, Marian Pusz, Krystyna Sienkiewicz, Ewa Szeliga, Halina Uściłowicz i Jerzy Zabłocki.

¹⁸ Instrukcja wykonywania lotów przez balony wolne w przestrzeni powietrznej PRL, Warszawa 1975.

¹⁹ Załogę balonu o pojemności 4500 m³ helu „Double Eagle II” stanowiło trzech mieszkańców Albuquerque: 44-letni Maxie Anderson, 48-letni Ben Abruzzo i 31-letni Larry Newman. Koszty wyprawy wyniosły 285 tysięcy dolarów. Zob. *Balony. Lot przez Atlantyk*, „Perspektywy” 1978, nr 34, s. 27.

zowniczych ul. Zacisze 2. Zgromadzeni kursanci, pod okiem instruktora Ireneusza Cieślaka odbywali praktykę mechaniki balonowego. Napełnili powłokę gazem ziemnym doprowadzonym z terenu gazowni. Niezbędne prace studenci wykonali w ciągu trzech godzin i zakończyli podwieszeniem do powłoki gazowca gondoli dla załogi. Po godzinie 16 balon SP-BZL „Bielpo” był gotowy do startu. Załogę, pod dowództwem pilota inst. Ireneusza Cieślaka, stanowili: Andrzej Ćwikła, Marek Matuszelański i Lech Podbiełło. Po założeniu obowiązkowych spadochronów SP 6 pilot udzielił członkom załogi rutynowego instruktażu ich użycia²⁰. Pogoda przy północnym minimalnym wietrze i całkowitym zachmurzeniu zapewniała dogodny lot w strefie²¹. Na komendę pilota załoga odstawiła jeden worek na ziemię i o godzinie 16.28 nastąpił start balonu. Balon pokonywał przestrzeń w kierunku południowo-wschodnim z prędkością 15 km/godz. Pilot prowadził balon nad osiedłami Zaścianki, stawy w Dojlidach, Kuriany oraz Protasy. O godz. 17.38, po pokonaniu 15 km, nastąpiło międzylądowanie na polu koło Dobrzyniówki. Niestety nie dotarł do balonu umówiony samochód Żuk. Po zmianie mieli lecieć w koszu: Bożenna Jaworowska, Janusz Drzazga i Jerzy Zabłocki. W czasie przedłużającego się postoju wzmógł się wiatr i o godz. 17.45 na komendę pilota balon wystartował do drugiego lotu. W ciągu następnego lotu ekipa leciała nad Folwarkami Tylwiczki i Topolanami. Lądowanie nastąpiło o godz. 18.53 na polu koło Hieronimowa po pokonaniu dystansu 15 km. Pomogły napotkane przygodne osoby, które przytrzymały balon. Wykonane ważne loty szkoleniowe był dla wszystkich źródłem praktycznych doświadczeń i niezapomnianych wrażeń. Sezon lotów zakończono wyjazdem w dniach 27 września do 4 października 1978 r. na Międzynarodowe Zawody Balonowe w Peczu na Węgrzech, gdzie wykonano lot i uzyskano pierwsze techniczne informacje na temat budowy balonów na ciepłe powietrze²².

Na zebraniu 15 listopada 1978 r. w głosowaniu baloniarze wybrali nowy Zarząd SKB. Funkcję Prezesa dalej piastował Andrzej Ćwikła, wiceprezesami zostali Janusz Drzazga i Lech Podbiełło, a sekretarzem została Bożenna Jaworowska. Ustalony plan działalności SKB zakładał dalsze szkolenie pilotów do uzyskania licencji. Planowano także zorganizowanie w przyszłym roku międzynarodowych zawodów balonowych oraz starty zawodnicze w innych imprezach. W ramach przygotowań studenci wyłonili komitet organizacyjny planowanych białostockich mistrzostw²³. Na co dzień prowadzili również wzmoczoną promocję SKB w środowisku oraz poszukiwali spon-

²⁰ Wg obowiązujących przepisów wprowadzonych w 1959 roku członkowie załogi posiadają na wyposażeniu spadochrony ratownicze.

²¹ Białostocki rejon lotów balonowych znajdował się między miejscowościami: Dąbrowa Białostocka, Sokółka, Gródek, Hajnówka, Siemiatycze, Ciechanowiec, Wysokie Mazowieckie, Mońki i Dąbrowa Białostocka.

²² Relacja ustna Andrzeja Ćwikły.

²³ W skład Komitetu Organizacyjnego planowanych zawodów weszli: Andrzej Ćwikła, Janusz Drzazga, Jerzy Czerniawski, Marek Matuszelański i Lech Podbiełło. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

sorów. Ważnym działaniem było pismo do Zakładów Gazowniczych w Białymstoku o wykonanie ujęcia gazu na potrzeby rozegranych w przyszłości zawodów. W pierwszym roku działalności studenci wykonali 5 lotów o łącznym czasie 7 godz. i 30 min, pokonując odległość 103 km. W lotach uczestniczyło w sumie 21 osób²⁴.

Na spotkaniu w dniu 16 grudnia 1978 roku podjęto decyzję wysłania reprezentacji klubu, jako obserwatorów, na IV Mistrzostwa Świata Balonów na Ogrzane Powietrze w Szwecji²⁵. Była to dogodna okazja do zdobycia doświadczenia organizacyjnego i nawiązania kontaktu z klubami zagranicznymi. W skład ekipy wybranej drogą głosowania weszli: Andrzej Ćwikła, Janusz Drzazga, Krystyna Sienkiewicz, Lech Podbiello, Marian Pusz i Jerzy Zablocki. Mistrzostwa rozegrano od 3 do 10 stycznia 1979 roku w Uppsali. Oficjalnie Polskę reprezentowała załoga poznańska: Stefan Makné i Ireneusz Cieślak startująca na balonie „Canon”, która zajęła w bardzo trudnych warunkach pogodowych 20. miejsce na 33 uczestników²⁶. Szkoleniowy wyjazd do Szwecji potwierdził trafność planów organizacji zawodów w Białymstoku. Zaowocował także nawiązaniem licznych kontaktów i zdobyciem adresów zagranicznych klubów balonowych. Następnie członkowie SKB opracowali program organizacji zawodów międzynarodowych i po akceptacji działań w środowisku uczelni przystąpiono do jego realizacji. Ponieważ nie można było uzyskać zgody decydentów politycznych na zawody w Białymstoku normalną drogą zastosowano inną metodę. Na dwa miesiące przed terminem planowanych zawodów studenci rozesłali zaproszenia za granicę i następnie otrzymali potwierdzenia udziału. Duże zainteresowanie obcokrajowców zawodami w końcu przekonało władze najwyższego szczebla o zasadności organizacji imprezy balonowej w Białymstoku. Natychmiast klub uzyskał niezbędną pomoc organizacyjną w załatwianiu formalności. Przeznaczone od władz i sponsorujących firm wystarczające fundusze pozwoliły zrealizować zawody w Białymstoku na wysokim poziomie²⁷.

W dniach 28 i 29 kwietnia 1979 r. w Białymstoku rozegrano I Międzynarodowe Zawody Balonów z udziałem 13 balonów z 7 państw. Zagraniczne ekipy reprezentowały kraje: RFN, Szwecję, Holandię, Francję, Węgry i Czechosłowację. Z Polski stawiły się do współzawodnictwa załogi z Poznania, Katowic oraz Białegostoku. Wśród nich wystartowała reprezentacja SKB na balonie SP-BZL „Bielpo” w składzie: Franciszek Góralewicz – pilot z Poznania – i kopiloci Janusz Drzazga, Tadeusz Bohojło i Marian Pusz. Zawody rozegrano w dwóch kategoriach aerostatów. Piloci pięciu balonów gazowych rywalizowali o Puchar Rektora Filii UW, natomiast osiem balonów na ogrzane powietrze walczyło o Puchar Prezydenta Białegostoku. W sobotę 28 kwietnia rano tłumy białostoczan zgromadziły się na łące koło ul. Piastowskiej, by obserwować starty kolorowych balonów. Stosownie do panującej pogody

²⁴ Dane opracowane przez autora na podstawie dzienników lotu pilotów i książki balonu. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

²⁵ ASKBB, Protokół z posiedzenia SKB z dnia 16 grudnia 1978 roku.

²⁶ A. Szmak, *Mistrzostwa Świata Montgolfierów*, „Skrzydłata Polska” 1979, nr 10, s. 13.

²⁷ ASKBB, Kosztorys zawodów opiewał na kwotę 288 500 zł.

sędziowie wyznaczyli konkurencję lotu do celu, który ustalono na dawnym łądowisku koło Bielska Podlaskiego. Balony obsługiwali członkowie klubu, licznie zgromadzeni studenci białostockich uczelni i młodzież szkół średnich. Balony gazowe kolejno wystartowały przy owacjach tłumu przed godz. 15-tą. Nad prawidłowością rozegrania lotnych konkurencji czuwała Komisja Sportowa pod przewodnictwem mgr. Józefa Zycha. Puchar Rektora Filii UW zdobył pilot RFN Karl Funke na balonie „Kenigin”²⁸. Drugie miejsce wywalczył Ireneusz Cieślak na balonie „Pollena”. Na trzecim miejscu uplasowała się białostocka załoga. Ze względu na dużą turbulencję atmosfery start balonów na ciepłe powietrze odbył się po godz. 16.30. Puchar Prezydenta Białegostoku zdobył na balonie „Svazarm” pilot czechosłowacki Vratislav Hlawaty. Polska załoga na balonie „Canon” – pilot Stefan Makné i Andrzej Rataj – uzyskała piątą lokatę²⁹. W niedzielę 29 kwietnia załogi balonów na ogrzane powietrze rozegrały konkurencję „Pogoń za lisem”. Start nastąpił z lotniska Aeroklubu Białostockiego. Rola lisa przypadła załodze Vratislava Hlawatego, który lecąc jako pierwszy, starał się zgubić rywali. Najlepsze efekty w pogoni osiągnął Francuz Arnold de Villars, który lecąc na balonie „Cocorico”, uzyskał wynik 200 m od lisa. Drugie miejsce zajął Szwed Alex Madsen, a trzecie – Stefan Makné. Wieczorem w Białowieży na uroczystym bankiecie z udziałem władz, organizatorów i uczestników wręczono zwycięzcom puchary i nagrody. Przeprowadzone międzynarodowe zawody okazały się sukcesem organizacyjnym i sportowym. W latach 70. była to największa impreza w Polsce, którą zorganizowali członkowie SKB, studenci Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku³⁰.

Po raz kolejny białostocka ekipa zaprezentowała swój balon SP – BZL na V Międzynarodowych Zawodach o Puchar Głosu Robotniczego, które zostały zorganizowane 17 czerwca 1979 r. w Łodzi przez Aeroklub Poznański. Z Parku Zdrowia wystartowało siedem gazowców z trzech państw. Komisja sportowa wyznaczyła konkurencję lotu do wyznaczonego celu koło miejscowości Buczek. Pierwsze miejsce zdobył Czech Vratislav Hlawaty na balonie OK-2001 INCHEBA, natomiast drugi wynik uzyskał pilot Józef Oleś na balonie SP-BZH Stomil – Pollena z Katowic³¹. Białostoccy baloniarze uzyskali trzeci rezultat. Załogę balonu SP-BZL stanowili studenci Marek Matuszelański, Lech Podbiełło oraz technik balonowy Ryszard Nocoń z Aeroklubu Śląskiego. Balon do startu przygotowali także pozostali członkowie ekipy białostockiej: Andrzej Ćwikła, Jerzy Czerniawski, Małgorzata Pawłowska i Krzysztof Reszta. Następny wyjazd reprezentacji SKB na zawody rozegrane 8 września 1979 r. w Jabloncu w Czechosłowacji zakończył się dla najmłodszej załogi zdobyciem kryształowego pucharu³².

²⁸ Wyniki Międzynarodowych Zawodów Balonów w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1979 roku.

²⁹ Zob. A. Szmak, *Balony w Białymstoku*, „Skrzydłata Polska” 1979, nr 23, s. 6–7.

³⁰ Zob. M. Kosiba, *Wietrzny żywioł*, „Kontrasty” 1979, nr 8, s. 30–31.

³¹ Z katowicką załogą swój pierwszy lot wykonał członek SKB Jerzy Czerniawski. Książka lotów pilota z dnia 17 czerwca 1979 r. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

³² Relacja ustna Władysława Tadeusza Bohojły.

W polskim sporcie balonowym pod koniec lat siedemdziesiątych nastąpiło zdecydowane ożywienie. Wzrastająca liczba organizowanych zawodów wymagała większej liczby pilotów, instruktorów, mechaników balonowych oraz działaczy sportowych³³. W dniach od 15 do 30 września 1979 r. zorganizowano I Ogólnopolski Obóz Szkoleniowy w Białymstoku³⁴. Stało się to po prawie 20-letniej przerwie. Krajowe szkolenie personelu balonowego mogło dojść do skutku dzięki staraniom członków SKB i pokryciu wydatków szkolenia sfinansowanych przez władze uczelni w Białymstoku. Uczestnicy kursu byli zakwaterowani w Akademiku przy ul. Świerkowej, gdzie odbyło się wymagane programem szkolenie teoretyczne. Następnie kandydaci na pilotów i mechaników balonowych mieli szkolenie praktycznie na czterech zgrupowanych polskich balonach gazowych, których starty odbywały się na łąkach koło Osiedla Piasta. W ramach szkolenia załóg praktyki instruktorskie odbyli pil. bal. Ireneusz Cieślak i Józefa Oleś. Całość nadzorował inst. pil. pierwszej klasy inż. Stefan Makné. Szkolenie członków załóg polegało na zdobyciu umiejętności prowadzenia balonu i zdaniu egzaminu w locie u instruktora Stefana Maknégo, a następnie samodzielne wykonanie lotu laszującego³⁵. Pozytywnym rezultatem zgrupowania było wyszkolenie sześciu pilotów i mechaników balonowych: płk. Eugeniusza Hilczera z Poznania oraz Piotra Szarego, Erwina Zgrzebnioka i Ryszarda Noconia z Katowic, Jerzego Czerniawskiego i Marka Matuszelańskiego z Białegostoku. Również pomyślnie zakończyli praktyki szkoleni wymienieni instruktorzy. Loty samodzielne laszujące i doskonalące piloci odbyli na poznańskim balonie SP-BZM Polonez o pojemności 1200 m³. W dniu 27 września 1979 r. odbyli lot laszujący uczniowie piloci Jerzy Czerniawski i Marek Matuszelański. W kolejnych dniach wylaszowali się pozostali uczniowie piloci, a następnie wykonali samodzielne loty doskonalące.

Tabela 2. Wykaz załóg latających na poszczególnych balonach gazowych³⁶

Instruktor-praktykant	Balon	Załoga – uczniowie piloci
Stefan Makné	SP-BZH Pollena	Rysiek Nocoń, Piotr Szary, Erwin Zgrzebniok
Ireneusz Cieślak	SP-BZG Stomil	Andrzej Ćwikła, Jerzy Czerniawski, Eugeniusz Hilczer
Józef Oleś	SP-BZL Bielpo	Władysław Bohojfło, Marek Matuszelański, Lech Podbiefło

³³ Zob. H. Kucharski, *Na gaz i powietrze*, „Skrzydłata Polska” 1979, nr 2, s. 8.

³⁴ Program obozu szkoleniowego Studenckiego Klubu Balonowego 1979 r. w Białymstoku. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

³⁵ Lot w pojedynkę – solo wykonywany w balonie przez ucznia pilota kończący szkolenie na pilota balonowego.

³⁶ ASKBB, Dane z dzienników lotów załóg wykonujących loty szkolne w dniach od 16 do 29 września 1979 r. Skład załóg w zależności od wykonywanego ćwiczenia ulegał zmianom.

Uwieńczeniem szkolenia na pilota balonowego było przygotowanie i udział w sesji egzaminacyjnej Państwowej Lotniczej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie. Po zdaniu egzaminów państwowych dwóch pilotów uzyskano pierwsze w Białymstoku Licencje Pilota Balonu Wolnego i Mechanika Balonowego³⁷.

W celu dalszego rozwoju bazy sprzętowej SKB na zebraniu w dniu 24 października 1979 r. Zarząd podjął uchwałę dotyczącą budowy nowego balonu gazowego o pojemności 1000 m³³⁸. Planowano także zakup lub budowę we współpracy z Węgrami nowoczesnego balonu na ciepłe powietrze. Nowy lotniczy sprzęt umożliwiał trening wyczynowy oraz udział w zawodach krajowych i za granicą. Dla zdobycia środków na pokrycie kosztów budowy nowego gazowca klub wystąpił do Dyrekcji WSS „Społem” CZSS w Warszawie³⁹. Propozycja reklamy na balonie spotkała się z aprobatą centrali, która początkowo planowała wydać na ten cel 200 000 zł. Równocześnie klub wystąpił o pogumowanie tkaniny w GZPG „Stomil” w Grudziądzu⁴⁰ i następnie zamówił surową tkaninę bawełnianą na nową powłokę⁴¹. Z kolei materiał do budowy sieci gazowca zamówiono w Sosnowieckim Przedsiębiorstwie Zbytu Artykułów Technicznych „Technozbyt” w Sosnowcu⁴². Z myślą o planowanych w przyszłym roku II Międzynarodowych Zawodach Balonowych Zarząd SKB wystąpił o patronat do Prezydenta Miasta Białegostoku⁴³. Rok zakończono owocnym wyjazdem na zimowy obóz szkoleniowo-kondycyjny, który odbywał się od 23 grudnia 1979 r. do 2 stycznia 1980 r. w schronisku „Rysianka” w Beskidzie Żywieckim.

Szeroka działalność organizacyjna i sportowa białostockich baloniarzy w 1979 r. została wysoko ceniona przez Zarząd Główny Aeroklubu PRL. Członkowie SKB działający jako sekcja balonowa Aeroklubu Białostockiego otrzymali tytuł najlepszej sekcji balonowej działającej w kraju. Na wniosek Urzędu Miejskiego Wydziału Kultury Fizycznej i Turystyki w Białymstoku⁴⁴ SKB został wyróżniony odznaką zespołową „Błękitne Skrzydła 79” oraz Dyplomem Honorowym Wyróżnienie 1979 roku od redakcji tygodnika lotniczego „Skrzydłata Polska”⁴⁵. Pod koniec 1979 r.

³⁷ Licencja pilota: Jerzy Czerniawski B-2167, Marek Matuszelański B-2161.

³⁸ ASKBB, Protokół z zebrania członków SKB z dnia 24 październik 1979 r. W planach była także budowa balonu 1200 m³, której nie zrezygnowano.

³⁹ ASKBB, Pismo do dyrektora Zdzisława Woźniczki z dnia 19 listopada 1979 r.

⁴⁰ ASKBB, Pismo popierające Zarządu Wojewódzkiego SZSP w Białymstoku do Zarządu Zakładowego ZSMP przy GZPG „STOMIL” z dnia 16 listopada 1979 r.

⁴¹ ASKBB, Pismo z Rady Uczelnianej SZSP Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku z dnia 26 listopada 1979 r. zamawiające tkaninę o symbolu: TB-5401/137 wg PN/ P-04626.

⁴² Zamówienie lin styłonowych o Ø1,8 mm do 12 mm w wymaganej ilości z dnia 18 grudnia 1979 r. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

⁴³ ASKBB, Pismo o patronat do mgr. Aleksandra Czuza Prezydenta Białegostoku z dnia 30 listopada 1979 r.

⁴⁴ ASKBB, Pismo KFT I-5573/2/80 z dnia 19 stycznia 1980 r. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

⁴⁵ Dyplom honorowego wyróżnienia 1979 roku z dnia 30 czerwca 1980 r., www.balony.org.pl.

podsumowano lotniczą działalność klubu. Studenci na balonie „Bielpo” wykonali 11 lotów w czasie 13 godz. 27 min, pokonując 227,5 km. W lotach uczestniczyło 44 osób. Biorąc pod uwagę wszystkie polskie balony, członkowie SKB uczestniczyli w 27 lotach w czasie 32 godz. 27 min, pokonując 487,5 km⁴⁶.

Zarząd SKB w dniu 9 stycznia 1980 r. wystąpił z pismem do Zarządu Głównego Aeroklubu PRL z prośbą o umieszczenie w kalendarzu imprez na 1980 r. II Międzynarodowych Zawodów Balonowych o Puchar Prezydenta Białegostoku, których rozegranie planowano w czerwcu 1980 r. Niestety, spotkało się to z odmową Zarządu Aeroklubu PRL ze względu na wpłynięcie zgłoszenia po obowiązującym terminie⁴⁷.

W klubie nadal trwały wzmożone prace związane z budową nowego balonu gazowego. Wielkopolskie Przedsiębiorstwo Produkcji Wikliniarskiej „Las” w Poznaniu przyjęło do realizacji dwa kosze do nowego balonu gazowca, których budowę zakończono na początku czerwca 1980 r.⁴⁸ Ułożono w dniu 27 marca zlecenie na gumowanie tkaniny bawełnianej zrealizowano 31 maja 1980 r.⁴⁹ Zakupiono także nici jedwabne w Milanówku do szycia powłoki oraz prowadzono rozmowy w sprawie wykonania sieci z lin styłonowych w Poznaniu. W dniach 15–17 lutego 1980 r. pięciosobowa reprezentacja klubu startowała w Międzynarodowych Zawodach Balonowych o Puchar Skandynawii im. Andrea w Grénie w Szwecji. Celem rewizyty było podnoszenie kwalifikacji sportowych, zdobycie doświadczenia oraz propagowanie polskiego lotnictwa za granicą. We Wrocławiu 9 maja 1980 r. reprezentacja klubu startowała w Zawodach o Memoriał Franciszka Hynka. Białostocka załoga w składzie: pilot Marek Matuszelański oraz Andrzej Ćwikła, Władysław Bohojło i Lech Podbiełło uplasowała się na trzecim miejscu⁵⁰. Był to pierwszy historyczny start w pełni wyszkolonej białostockiej załogi na zbudowanym przez siebie balonie gazowym.

Do prestiżowych VI Międzynarodowych Zawodów o Puchar „Głosu Robotniczego”⁵¹ rozgrywanych 15 czerwca 1980 r. w Łodzi stawiło się 10 załóg z czterech państw. Z Białegostoku pod dowództwem pilota Jerzego Czerniawskiego wyruszyła ekipa balonowa w składzie: Janusz Drzazga, Krzysztof Reszta, Lech Podbiełło i fotoreporterka Małgorzata Pawłowska. Przed startem do konkurencji nastąpiło gwałtowne załamanie pogody. Na lot do celu, przed nadchodzącą burzą, zdecydowała się

⁴⁶ Autor dane opracował na podstawie dzienników lotu załóg i wpisów w książkach pilota balonowego. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

⁴⁷ ASKBB, Pismo Szefa Szkolenia Aeroklubu PRL do Kierownika Aeroklubu Białostockiego z dnia 10 kwietnia 1980 r.

⁴⁸ ASKBB, Specyfikacja wysyłkowa dwóch koszy nr 31/80 zlecenie dostawy nr 312/12/71/1980 r. z dnia 6 czerwca 1980 r. na sumaryczną kwotę 52. 300 zł.

⁴⁹ ASKBB, Faktura nr 02648 z dnia 31 maja 1980 r.

⁵⁰ Protokół wyników zawodów z 9 maja 1980 r. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

⁵¹ Regulamin VI Międzynarodowych Zawodach o Puchar „Głosu Robotniczego” Łódź, maj 1980 r. Materiały archiwalne w posiadaniu autora.

jedynie załoga balonu z Katowic pod dowództwem pilota Piotra Szarego. Niebezpieczny lot gazowca SP-BZH na czołe burzy dzięki ogromnemu wysiłkowi załogi z obecnym w koszu Ryszardem Noconiem zakończył się pomyślnie⁵². Pozostałe balony w gwałtownych podmuchach wiatru były ratowane przez ekipy naziemne przez szybkie opróżnianie powłok z gazu, przez otwarcie rozrywacza⁵³. Nierozegrane zawody okazały się bardzo pouczającą lekcją dla organizatorów i zawodników.

Kolejną cenną inicjatywą w klubie okazało się zaproszenie angielskiego pilota Simona Faithfulla z balonem do Białegostoku. W dniach 2–3 lipca 1980 r. odbyło się klubowe szkolenie i loty na angielskim balonie na ciepłe powietrze G-BAWW „Taurus”⁵⁴. Członkowie SKB odbyli szkolenie teoretyczne i wykonali loty angielskim balonem⁵⁵. Przyczyniło się to do podniesienia kwalifikacji i pozwoliło zapoznać się z nowoczesnym typem aerostatów. Członkowie SKB wzięli także udział w dniach 29 września – 10 października 1980 r. w międzynarodowych Zawodach Balonowych w Dorsten organizowanych przez Ballonclub Westfalen E. V. Marl⁵⁶. Ważna inicjatywa pozwoliła na starty pilota Jerzego Czerniawskiego i Lecha Podbiełły w prestiżowych zawodach. Wykonali oni 4 września lot zawodniczy niemieckim gazowcem z Marl do Sassenberg, uzyskując dziesiątą lokatę⁵⁷. Natomiast 5 września wykonali dwa loty treningowe z międzylądowaniem, pokonując odległość 72 km w czasie 3 godziny 50 minut⁵⁸. Pod koniec 1980 r. podsumowano lotniczą roczną działalność klubu, w którym białostoccy baloniarze wykonali 9 lotów w czasie 16 godz. 24 min, pokonując dystans 286 km.

Tabela 3. Zestawienie danych o lotach członków SKB w latach 1978–1980

Rok	Liczba lotów	Czas lotów	Przebyty dystans	Liczba osób w koszu balonu	Udział w zawodach
1978	5	7 godz. 30 min	103,0 km	21	-
1979	27	32 godz. 27 min	487,5 km	44	3
1980 ¹	9	16 godz. 24 min	286,0 km	24	4
Suma	41	56 godz. 21 min	876,5 km	89	7

¹ Loty w klubie praktycznie wykonywał jeden pilot – J. Czerniawski.

Źródło: opracowanie własne autora

⁵² Relacja ustna Ryszarda Noconia.

⁵³ Pionowy zamykany pas w kształcie trójkąta znajdującego się na szczycie powłoki, przez który po otwarciu za pomocą ciągniętej taśmy z kosza szybko usuwany jest gaz z powłoki balonu.

⁵⁴ ASKBB, Pismo do Zarządu Głównego Aeroklubu PRL o zgodę na loty w Białymstoku z dnia 1 lipca 1980 r.

⁵⁵ Relacja ustna Lecha Podbiełły.

⁵⁶ ASKBB, Pismo do Ambasady Republiki Federalnej Niemiec o wydanie wiz z dnia 17 września 1980 r.

⁵⁷ Relacja ustna Jerzego Czerniawskiego.

⁵⁸ J. Czerniawski, Książka pilota balonowego, wpis lotów 17–19 z 1980 r.

***

W podsumowaniu można stwierdzić, że na rozwój i wyniki polskiego sportu balonowego końca lat 70. istotny wpływ miało powstanie i aktywność SKB działającego przy Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Na Podlasiu od podstaw zorganizowano sport balonowy dzięki entuzjazmowi wielu młodych osób i poparciu ze strony środowiska. W ciągu pięciu lat działalności uczelnianego klubu sekcja balonowa Aeroklubu Białostockiego była wiodącą w kraju. Mogło się to stać dzięki dużej aktywności szerokiego grona białostockich studentów animujących sport balonowy pod kierownictwem niestrudzonego i konsekwentnego w działaniu Prezesa SKB Andrzeja Ćwikły. W następnych latach nastąpił gwałtowny rozwój polskiego baloniarstwa związany z powstawaniem kolejnych ośrodków uprawiania tej nowoczesnej dyscypliny lotniczej. Sprzyjało temu latanie na nowoczesnych i dostępnych balonach na ciepłe powietrze.

Bibliografia

A. Źródła

I. Źródła archiwalne

Archiwum Stowarzyszenia Klubu Balonowego Białystok.
Składnica Akt Marka Matuszelańskiego.

II. Źródła drukowane

Opis techniczny, instrukcja obsługi i użytkowania w locie balonu szkolno-treningowego typu SM-3 o pojemności 2200 m³, Warszawa 1972.

Cieślak I., *Aerostatyka*, Kraków, skrypt.

Mosica S., *Plany budowy balonu MOS – 2*, Instytut Lotnictwa, Warszawa 1958.

III. Prasa i czasopisma

„Gazeta Współczesna” (Białystok) 1977–1978.

„ITD” (Warszawa) 1977.

„Kontrasty” (Białystok) 1979.

„Perspektywy” (Warszawa) 1978.

„Skrzydłata Polska” (Warszawa) 1965, 1979.

IV. Relacje ustne

Relacja Władysława Tadeusza Bohojły.

Relacja Ireneusza Cieślaka.

Relacja Jerzego Czerniawskiego.

Relacja Andrzeja Ćwikły.

Relacja Stefana Maknégo.

Relacja Ryszarda Noconia.

Relacja Lecha Podbiehły.

V. Źródła internetowe

www.aeroklub.poznan.pl

www.balony.org.pl

B. Literatura

Burzyński Z., *Balonem przez kontynenty*, Wyd. MON, Warszawa 1956.

Burzyński Z., *Balonem przez kontynenty*, Wyd. MON, Warszawa 1969.

Jankiewicz Z., *Aerostaty*, Warszawa 1962.

Jankiewicz Z., *Aerostaty*, Wyd. MON, Warszawa 1982.

Kozak Z., Moszumański Z., Szczepański J., *Oficerska Szkoła Aeronautyczna (1919–1924)*, Oficyna Wydawnicza Ajaks, Pruszków 2014.

Kozak Z., Moszumański Z., Szczepański J., *Podpułkownik Franciszek Hynek (1897–1958)*, Oficyna Wydawnicza Ajaks, Pruszków 2008.

Morgała A., *Gwiazda Polski*, Bellona, Warszawa 2006.

Morgała A., *Polskie samoloty wojskowe 1918–1939*, Wyd. MON, Warszawa 1972.

Morgała A., *Ścieżki wśród chmur – wspomnienia lotnicze*, Wyd. Stratus, Sandomierz 2009.

Nikiciuk M., Puśko J.T., *Naprzeciw burzom i chmurom*, Białystok 1996.

Nikiciuk M., *Krywlany białostockie lotnisko*, Białystok 2013.

Polskie lotnictwo sportowe, praca zbiorowa, Kraków 1986.

The foundation and the beginnings of the Students' Balloon Club at Warsaw University Branch in Białystok (1975–1980)

Abstract

Student Balloon Club was founded in 1975 at subsidiary of Warsaw University in Białystok. In following years a group of students interested in aviation collected the financial resources and has built a gas balloon SP-BZL „Bielpo” of Gordon Bennett class with a capacity of 2200 m³. Thanks to the cooperation with the Aero Club of Białystok the balloon section has been formed. The next stage of the club was to organize competitions and to train its own pilots and mechanics of balloons. Achieved base allowed to lead a wide aviation activities and sports by the club, which led to successes in national and international competitions. In 1979 Białystok activity of students was highly praised by the city and the Main Board of the PRL Aero Club. Students Balloon Club has been awarded with a badge team “Blue Wings 79” and got the Honorary Diploma of “Winged Poland” magazine. At the request of the Commission of PRL Aero Club, Białystok became the balloon sports training base in Poland.

Keywords: Student Balloon Club, sports balloon, gas balloons